

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Grundlovens § 3 fastslår adskillelsen mellem de tre statsmagter, således at den lovgivende magt er hos kongen og Folketinget i forening, den udøvende magt hos kongen, dvs. regeringen, og den dømmende magt er hos domstolene. I tilslutning hertil fastslår grundlovens § 62, at retsplejen stedse skal holdes adskilt fra forvaltningen, § 61, at den dømmende magts udøvelse kun kan ordnes ved lov, og § 64, at dommere i deres kald alene har at rette sig efter loven, samt at de ikke kan afsættes uden ved dom. Disse grundlovsregler skal sikre domstolenes uafhængighed af regeringen og forvaltningen.

I praksis har domstolene siden grundlovens givelse i 1849 fungeret som samfundsorganer, der vel havde en vis selvstændighed, men som dog henhørte under Justitsministeriets ressort. Justitsministeriet kan naturligvis ikke give tjenestebefalinger til domstolene om indholdet af deres afgørelser, domme, kendelser og lignende, men Justitsministeriet har alligevel gennem dets indflydelse på domstolenes budgetter, personale- og lokaleforvaltning og navnlig på udnævnelsen og forfremmelsen af dommere kunnet øve en meget betydelig indflydelse på domstolene.

Dette har i mange år kunnet give anledning til principielle betænkeligheder, men har været accepteret som en praktisk ordning. Det er dog ofte blevet kritiseret, at dommere, navnlig ved de overordnede retter, i overvejende grad er udvalgt blandt tidligere embedsmænd i Justitsministeriet.

I den senere tid er debatten om, hvorledes domstolenes reelle uafhængighed sikres bedst muligt, taget til i styrke. Således udgav en arbejdsgruppe under Den Danske Dommerforening i januar 1991 et oplæg om »Domstolenes opgave – struktur – mv.« Endvidere indgik spørgsmålet i debatten om Forespørgsel (F 23) i folketingsåret 1990–91 til justitsministeren om den ressourcemæssige situation ved domstolene og kriminalforsorgen. Se Folketingstidende, folketingsåret 1990–91 (2. saml.), forhandlingerne sp. 4945, 5082 og 5867.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at den nuværende ordning, hvor domstolene på mange måder er

underlagt Justitsministeriet, er uheldig, og at der derfor er behov for en lovreform, der nærmere fastlægger de økonomiske og administrative rammer, som domstolene skal fungere i.

En sådan lovreform vil rejse centrale samfundsmæssige og forfatningsretlige spørgsmål. Det foreslås derfor, at reformen forberedes gennem et omhyggeligt, men samtidig hurtigt kommissionsarbejde, der kan tilvejebringe grundlaget for de politiske beslutninger. Forslagsstillerne mener også, at kommissionens emne er af en så omfattende karakter, at der er grund til at nedsætte kommissionen ved lov.

Da kommissionsarbejdet som nævnt vedrører centrale forfatningsretlige emner, og da Justitsministeriet kan siges at være part i sagen, foreslår Socialistisk Folkeparti, at kommissionen nedsættes i statsministerens regi. Det foreslås endvidere, at kommissionen sammensættes således, at alle tre statsmagter, den lovgivende, udøvende og dømmende, bliver repræsenteret sammen med sagkyndige fra de to største universiteter og et af Advokatrådet udpeget medlem.

Hvad angår repræsentationen for den udøvende magt, foreslår Socialistisk Folkeparti, at udpegningen overlades til justitsministeren, der i dag er det regeringsmedlem, under hvem domstolsspørgsmål sorteres. Det forudsættes, at justitsministeren, der tillige er ressortminister for politi og anklagemyndighed, herved tilgodeser, at også sagkundskab vedrørende disse forvaltningsgrene bliver repræsenteret i kommissionen.

Endelig bemærkes, at det er tilstræbt, at kommissionen trods de mange interesserede parter, der skal repræsenteres i den, ikke bliver større, end at den kan udgøre et hensigtsmæssigt arbejdsforum.

For at undgå, at partipolitiske synspunkter eller administrationens interesser får en uheldig overvægt i kommissionens arbejde, og for at markere domstolenes uafhængighed allerede ved udvalgets nedsættelse foreslås det, at kommissionens formand udpeges af præsidenten for Højesteret.

Selv om kommissionens centrale emne bliver at udarbejde regler, der sikrer domstolenes reelle uaf-